

Aan de gemeenteraad

Onderwerp	Voortgang kostenbeheersing Jeugdhulp
Uw kenmerk	
Ons kenmerk	2025-284508
Dienst	Sociaal Domein / Maatschappelijke Ontwikkeling
Sector	Bedrijfsvoering & Advies
Contact	14 058, Johan Hartmann-Neuhoff
Bijlagen	1: overzicht kosten Jeugdhulp vergelijkbare gemeenten
Datum	04-11-2025

Geachte leden van de gemeenteraad,

In aanvulling op de informerende brief die u van ons ontvangt over de inhoudelijke ontwikkelingen met betrekking tot onze Jeugdagenda, brengen wij u in deze brief op de hoogte van de financiële ontwikkelingen in de Jeugdhulp.

De Jeugdhulp in Leeuwarden staat, net als in de rest van Nederland, onder aanhoudende financiële druk. Ondanks jarenlange inspanningen en tientallen maatregelen blijven de kosten stijgen, terwijl de invloed van de gemeente op het systeem beperkt is. De decentralisatie in 2015 bracht de verantwoordelijkheid voor een complex en marktgedreven stelsel naar gemeenten, zonder voldoende middelen of formele sturingsruimte. Dat dit het geval is wordt (helaas) bevestigd door de cijfers: de kostenstijging bij onze gemeente is in lijn met de kostenstijging bij vergelijkbare gemeenten (bijlage 1).

Uit onze recente analyses blijkt dat de stijgende kosten (naast de loon- en prijsstijgingen) mede het gevolg zijn van structurele gedrags- en systeemmechanismen. Verwijzers beschikken over ruime bevoegdheden, aanbieders hebben financiële prikkels en belangen om trajecten te verlengen of te intensiveren en de maatschappelijke druk om hulp te vragen en ernaar te verwijzen is groot. Binnen dit systeem opereert de gemeente nu nog vooral als *beleidsmatige regisseur* in een markt die eigenlijk vraagt om meer directe uitvoeringskracht.

Impact op de meerjarenbegroting

Bij de meicirculaire 2025 werd duidelijk dat naar aanleiding van het rapport van de commissie Van Ark, gemeenten extra middelen zullen ontvangen voor de jaren 2025-2027. Medio 2027 wordt duidelijk in welke mate het Rijk over 2025-2026 resterende tekorten met terugwerkende kracht compenseert en of het gemeentefonds ook voor de jaren 2027 en verder wordt opgehoogd. Hiermee is nog geen sprake van een reële bekostiging door het Rijk. Net als in voorgaande

jaren zijn gemeenten genoodzaakt geweest de toegenomen kosten voor Jeugdhulp deels ook op een andere wijze op te vangen. Met het oog op de toekomst is het noodzakelijk dat de bekostiging dusdanig wordt vormgegeven dat deze gelijke tred houdt met zowel de prijs- als volumeontwikkeling en dat gemeenten vooraf weten waar zij aan toe zijn. Met ingang van 2029 wordt in een nieuwe financieringssytematiek voorzien.

Via onze reguliere P&C-cyclus worden de budgetten in de begroting 2025 aangepast bij het vaststellen van de begroting 2026. We gebruiken hiervoor het kostenniveau dat blijkt uit de jaarrekening 2024, een realistische inschatting van de prijsstijging van de kosten voor 2025 en ontwikkelingen in de budgetten die zijn ontstaan door de nieuwe aanbesteding per 2024. Per saldo zijn de budgetten 2025 opgehoogd met € 8,99 miljoen ten opzichte van de primitieve begroting. Deze verhoging kan voor de periode tot en met 2027 worden opgevangen vanuit de hogere gemeentefondsuitkering als gevolg van de verwerking van het rapport van de commissie van Ark. Voor de jaren 2028 en 2029 ontstaat een tekort in de begroting (zoals ook vermeld in het raadsvoorstel bij de begroting 2026).

De feitelijke kostenontwikkeling in Leeuwarden 2025 wordt gevolgd via een prognosemodel, dat in 2025 ontwikkeld is en werkt met een bandbreedte. We zien dat in 2025 de kosten wederom sterker oplopen dan verwacht. Op basis van het prognosemodel fluctueert het te verwachten extra tekort ten opzichte van de bijgestelde begroting voor 2025 tussen minimaal € 2,6 miljoen en maximaal € 6,3 miljoen.

Tegenover de kostenstijging stelt het rijk in 2025 in de Decembercirculaire incidenteel € 728 miljoen beschikbaar als compensatie voor de jaren 2023-2024. Het aandeel van Leeuwarden is berekend op € 6,6 miljoen en zorgt voor een extra baat in 2025.

Vanuit onze reguliere P&C-cyclus wordt in het voorjaar van 2026 een definitieve inschatting gemaakt van de structurele doorwerking van deze extra kosten en baten, zodat de begroting daarop kan worden aangepast. Daarnaast wordt op dat moment ook een nieuwe inschatting gemaakt van de overige ontwikkelingen, zoals de verwachte kostenstijging (die structureel hoger is dan de compensatie die gemeenten ontvangen via het gemeentefonds) en de budgettaire consequenties van volumegroei en de ontwikkeling van zorgzwaarte.

Het mag duidelijk zijn dat de toename van de kosten voor Jeugdhulp een halt toe moet worden geroepen. Ondanks dat Leeuwarden qua kostenontwikkeling in lijn ligt met de referentiegemeenten, wordt het zowel voor het Rijk als gemeenten onbetaalbaar. Het is belangrijk dat gemeenten een passende vergoeding ontvangen voor de taken die zij namens het Rijk uitvoeren én dat gemeenten bij wet de instrumenten krijgen om te sturen op de uitgaven. Op stelselniveau worden de komende jaren hiertoe de nodige hervormingen verwacht en blijven wij daar in VNG-verband voor lobbyen. Tot die tijd blijven de bekostiging en sturingsmogelijkheden niet voldoende om de toenemende kosten van de jeugdzorg te bekostigen. Als een passende compensatie uitblijft, leidt dit mogelijk tot bezuinigingen op andere belangrijke gemeentelijke diensten en voorzieningen of in het verhogen van lokale belastingen.

Kostenbeheersing - de gemeentelijke maatregelen

Op 1 oktober 2024 is het rapport 'Investeren in de Toekomst: kostenbeheersing voor een duurzaam jeugdhulp landschap' vastgesteld door college. Vanaf begin 2025 wordt uitvoering gegeven aan 34 maatregelen die in het rapport zijn opgenomen.

De uitvoering van deze maatregelen laat zien dat we vastberaden zijn om grip te krijgen op de uitgaven. Dat heeft geleid tot concrete resultaten: door intensieve toetsing bij verwijzers en aanbieders op stapeling, verlengingen en woonplaatsbeginsel, is in de periode januari t/m september 2025 ten hoogte van € 1,86 miljoen aan kosten voorkomen.

Een deel van de maatregelen is effectief en inmiddels ingebed in de reguliere uitvoering; andere maatregelen hebben binnen de huidige dynamiek van het stelsel nog onvoldoende effect en worden herijkt. We constateren dat het kunnen bijsturen weerbarstig is.

Door de focus te verleggen naar de uitvoering, met name in de werkprocessen in de backoffice die zorgt voor de financieel-administratieve verwerking, en het door ontwikkelen van onze data-analyse, is er meer inzicht ontstaan in het gedrag van verwijzers en aanbieders en hoe zij reageren op ingezette maatregelen. De positieve resultaten zijn bereikt door snel en gericht te handelen, zeker wanneer het aangevraagde traject (profiel en intensiteit) niet lijkt te matchen met de zorgvraag.

Koersvastheid

In de huidige systematiek hebben de zorgaanbieders veel ruimte om het profiel en intensiteit van de zorg te kiezen, met als gevolg hoge(re) kosten. We hanteren de bestaande regels voortaan strikter en consequenter, met als uitgangspunt dat zorg rechtmatig, doelmatig en binnen de afgesproken kaders wordt ingezet. Ons praktijkinzicht is leidend voor onze interventies hierin. De uitvoering - met name bij de backoffice, het contractmanagement en de toegang bij het Jeugdexpertteam - wordt het kompas.

Tegelijkertijd gaan we samen met verwijzers en zorgaanbieders werken aan een werkwijze die past bij de toekomstige inrichting van het jeugdstelsel: transparant, uitvoerbaar en gericht op gezamenlijke verantwoordelijkheid. Uitvoeringsinzichten vormen daarbij de basis voor het aanpassen van regels en het voorbereiden van keuzes. Deze koers sluit aan bij de stelselwijzigingen die vanaf 2027 in werking treden.

Vanuit het project kostenbeheersing worden de maatregelen nu geborgd in de reguliere bedrijfsvoering. We stoppen met maatregelen die niet effectief zijn gebleken en brengen meer focus aan in de maatregelen die wel effectief zijn gebleken door ons te richten op het doorbreken van de belangrijkste patronen.

Het onderwerp ‘kostenbeheersing’ en een toelichting op de uitvoering van onze verscherpte aanpak komt aan de orde tijdens de eerstvolgende periodieke informatieve sessie over jeugd, gepland op 3 december 2025. De woordvoerders van uw fracties zullen op 4 november a.s. gevraagd worden welke informatiebehoefte in de raad leeft voor deze sessie, zodat wij gepaste voorbereidingen kunnen treffen.

Hoogachtend,

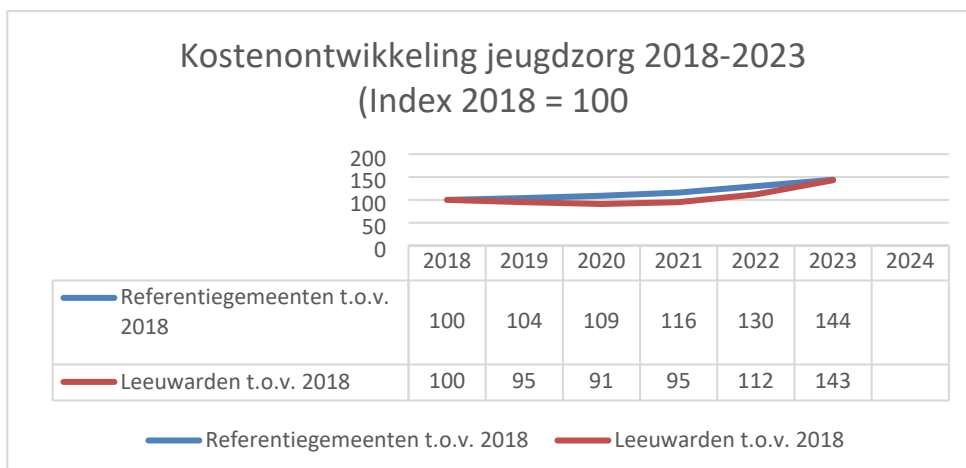
burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester.

secretaris.

*Dit document is rechtsgeldig digitaal ondertekend.

Bijlage 1 Vergelijk trendlijn kostenstijging vergelijkbare gemeenten.

De gegevens van de referentiegemeenten over 2024 en 2025 zijn nog niet beschikbaar.